

HELLI KARIMUS

Näytä minulle kasvosi ,äiti

Äiti

NÄYTÄ MINULLE
KASVOSI, ÄITI

Helli Karimus

NÄYTÄ MINULLE
KASVOSI, ÄITI

Näytä minulle kasvosi, äiti

© 2020 Helli Karimus

Julkaisija Books on Gemand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Julkaisuvuosi 2020

Tekijä: Helli Karimus

ISBN 978-952-80-4329-4

Äitini Mirjam

1. luku

Kauan sitten oli minullakin äiti, jota en saanut pitää. Olosuhteiden pakosta, olosuhteiden, jotka olivat lapsuudessani kehnot. Sitten nuoruusiällä sain äitini takasin. Hän oli monelle lapselle äiti sodan jälkeen, kykeni hoitamaan eri aikaan kutakin. Kuulin äidiltäni hänen kohtalostaan ja olin järkyttynyt niin hänen kertomastaan. Hän oli tosiaan kovia kokenut elämässään, kuten vauvana heitteillejätön ynnä muuta. Ja huutolaistytönä oloa hän valotti. Tässä on murto-osa siitä, mitä hän kertoi sitten aikuisena minulle. Näin myös lapsuudessani äitiäni kohdeltavan huonosti enkä saattanut ymmärtää äitini huonoa kohtelua. Se oli sanoinkuvaamattoman kamalaa myös pikkuveljelleni.

Äiti sai hevosruuskasta. Se oli sellainen pitkä, neljä viisi metriä pitkä ja neljä ja puoli senttiä leveä. Kauhealta tuntuu ajatellakin sellaista annettavan jollekin, saati sitten omalle äidilleni. Se oli sellainen nahkaruoska, jolla joskus lyötiin hevosta. Yleensä ei hevostakaan ruuskittu sillä, mutta kyllä äitiäni. Jäimme pikkuveljen kanssa sanattomiksi.

Ruoska on useassa talossa, jossa on hevosia, hevospiiska, josta äiti sai loputtomalta tuntuvan ajan. Odotin, milloin ruoskiminen loppuu.

Tuntuu, ettei se lopu ollenkaan, kun ruoska sivalsi ei vain puseron röijyä auki vaan myös ihmisen nahan, äitini nahan, monesta kohtaa. Isä jatkoi ruoskimistaan ja äiti lyhytyi nurkkaan. Usein olin isän puolella, mutta halusin tietää syyn, miksi ruoski äitiä. En käsittänyt sitä silloin enkä nytkään. Oli kai ennen aikaan tapana sellainen, muuten miehen maine kärsi. Jotain tällaista siinä kai oli syynä, miehen yleinen tyytymättömyys omaan elämäänsä.

Sitten sai vanhin siskoni ruoskasta, mikä oli vielä kamalampaa, kun siskoni oli lapsi. Hän oli lapsi, jota isä ei olisi halunnut, varmaan sen takia. Ja sen takia, että oli sinivalkoinen, suomalaisen näköinen. Kahdella ensimmäisellä työllä oli siniset silmät ja valkoinen tukka.

Äitini ja siskoni eivät varsinaisesti itkeneet, mutta hyvin surullisilta he näyttivät. Siskoni meni usein väliin, kun isä ruoski äitiä, ja sai kanssa selkäänsä. Sitäkään en saata ymmärtää, miksi isä löi siskoani. Ehkä siksi, että sisko särki huonekaluja protestina äidin ja isän väleille. Olin enemmän kauhuissani ja peloissani siskoni takia, joka oli jotain kymmenvuotias ja särki urakalla huonekaluja, muun muassa ruokapöydän. Odottiko minua sama kohtalo kun siskoani? En halunnut tietää, olin myös protestina isää ja äitiä vastaan särkenyt paksun nahkapöytäliinan pehmusetun tuolin, mitä ihmettelivät. Olin neljän vanha, silloin tuijotin isääni kiinteästi ruskeilla silmilläni. Eivätkä vanhemmat kumpikaan hennoneet antaa minulle selkään.

Se oli sellaista isän ja äidin luona ollessa. Äidillä myös kovaa ahertamista: pyykkien pesu, ruuan hankkiminen välillä, myös käsitöitä oli tehtävä vauhdilla. Paljon oli saatava aikaiseksi, ja hän osasi useamman asian kuin pitsin nypläyksen. Naisen piti yksin tehdä taloustyöt, ja siihen aikaan piti puut ja vedet hakea itse. Ei ollut mitään valmiina, ja sitten oli vielä kauppaaminen, käsitöiden esittely. Kun rouvat näkivät äidin töitä, he ihmettelivät, voiko tuollaista tehdä ja osata. Mirjami rukka, missä on Mirjamin kukka. Piti ommella ja hankkia kankaat, eivät nekään ilmaisia olleet. Lampaanvillat keritää ja rukilla pyörittää ne langaksi, mistä voi

kutoa sukkia, villapaitoja, housuja. Kangaspuilla osa tuli valmiiksi. En ole selvillä työvaiheista muista. Töitä riitti, me lapset olimme viimeisen päälle puettuja ja puhtaita.

2. luku

Oikeastaan Mirjamin tarina alkaa siitä, kun hän syntyi vuonna 1920 elokuussa. Hänet jätettiin tylästi puiston penkille. Mitä lie miettinyt äidin äiti, kun silloin jo ajatteli uraa. 1920-luvulla, jolloin Mirjami syntyi, äidin äiti tapasi ukkini, ja siitä sai alkunsa Mirjami, joka päätyi lehtolapseksi ja huutolaistytöksi maalaistaloon, jossa oppi kovan työn teon ruokapalkalla.

Mirjami oli hyvä oppimaan katsomalla ja tekemällä. Mirjami oli hyvin oppivainen, oli sittemmin löytänyt isänsä ensin, sitten äitinsä, jonka luona kävi koulut ja ammattikoulut 1930–40-luvulla. Mirjamilla oli kaikki kympejä todistuksessa, paitsi yksi yhdeksikkö, matikassa. Ei minulla vaan, tyttärellä keskiarvo vain 7,6.

Ensin oli niin, että ukkini kuuli lapsesta, joka oli hänen ja joka oli jätetty johonkin maalaistaloon. Kauhea kyseleminen talosta taloon, minne oli jätetty hänen tyttänsä, mihin taloon, mihin paikkakunnalle. Isä tietysti maksoi, kun talon löysi ja sanoi: ”Olet minun tyttäreni, josta en aikaisemmin tiennyt mitään, nyt löysin sinut ja saat tulla minun luokseni asumaan.” Niin he lähtivät ukin kotiin asumaan. Mirjami oli tietysti onnellinen, hänellä oli isä ja kai äitikin jossain. Niitä kysymyksiä riitti Mirjamilla varmaan: kuka on hänen äitinsä ja miksi tämä jätti hänet?

Ukki kertoi sitten, ettei tiennyt Mirjamista aikaisemmin. Olisi hakenut Mirjamin tietysti luokseen äidin jätettyä tämän. Ei sitä ollut oikein ihmisarvoa Mirjamilla lapsena eikä aikuisiällä. Taisi kuitenkin olla lapsikatraasta rakkain tyttö ukille, jolla oli sitten kaksi tyttöä vielä ja poika,

tätini ja enoni. Heillä oli eri äiti kun minun äidilläni, tavallinen perheen-
emäntä eikä huikentelevainen niin kuin isoäitini äidin puolelta. Moraali-
nen närkästys seuraa tämän kuulemisen jälkeen kelle vaan.

Miten erilaisia ihmisiä he olivatkaan, äiti ja äidin äiti, kun Mirjami
tuli isänsä puolen sakkiin. Tuliko tämä Jenni sitten isänsä sakkiin kans-
sa, huikentelevainen? Läpi elämänsä vihellellä ja huikentelevaiseen
isäänsä tuli kai Jenny, äidin äiti.

3. luku

Ennen aikaan oli tavallista vaimon saada mieheltään selkään, useam-
massakin perheessä oli näin. Se oli pikemminkin sääntö kuin poikkeus,
ei ollut tavatonta saada selkäänsä mieheltään, samoin lasten piiskaami-
nen oli normaalia. Ihmetyttää se minua ja ihmetyttää se aina. Siihen
aikaan, vielä joskus 40-luvulla, mummillani oli oma kampaamo. Niin oli
äidilläkin, ne olivat vierekkäin ne kampaamot, kunnes joku käski suku-
loimaan maalle. Niinpä Mirjami lähti, piti lomaa, ymmärtämättä, kuinka
kieroja ja kamalia savolaiset ovat. Ei hän ymmärtänyt mustalaistavoista
mitään ja hyvin vähän näkikään mustalaisia.

Äitini ei ymmärtänyt ikivanhasta romanikulttuurista mitään, vaan
hänet oli kasvatettu rehelliseksi suomalaiseksi. Niinpä oli myös viaton ja
lukenut sairaanhoitajaksi, hyvässä uskossa, että voi myös kampaajana
toimia, vaan törmäsi isääni.

Vanha museon lakikirja sanoo ennen vanhempieni aikoja jo, kun
salaa selasin museon lakikirjaa: Joka kierourella ja vääryyvellä, kettää ja
pettää asianosaista neitoa, viettelee vuoteeseensa, on lain tuomion an-
sainnut, joka ei ole vihittynä ja pantuna kirkonkirjoihin. On tämä, joka
viettelee, lain tuomion ansainnut, ja tuotakoon lain eteen tuomiota
kuullakseen, mies, joka kierouella ja vääryyellä on saanut naisen vuotee-

seensa, ilman vihkimättä. Vilpillä vuoteeseensa asettanut on vikapää huoruuden syntiin, varsinkin asianosaista naista kuultuamme hän ei ole ollut suostuvainen miehen vuoteeseen. Rikos on tapahtunut, tuomio olkoon kymmenen vuotta viettelyksestä linnaa asianosaiselle miehelle. Viettelyksestä viatonta neitoa kohtaan. Jos asia on vanhentunut, tuomio puolittuu viideksi vuodeksi, koska heillä on aviottomasta suhteesta kymmenen lasta. Tuomio pannaan heti täytäntöön. Neito vapautetaan, mikäli hän lapsilta vapautuu. Isälleni, jota odotti esi-isien rangaistus menneiltä polvilta, tiedoksianto kuultu ja täytäntöönpano toteutettu, 1860-luku. Aapeli Tossavainen, Suomen laki.

Tässä vähän oikeutta Mirjamille vanhan kansan mukaan.

Vaan niin vaan kävi, että äitini joutui isän matkaan, vaikkei olisi halunnut. Sitä ennen hän oli kihloissa ollut, ja mies oli vihkilomalle tulos- sa, kun omat ampuivat autoon ja hän sitten kuoli. Mies oli Tauno Koi- vulehto. Ja äitini suri sitä miestä todella, niin ymmärsin. Isoäitini koulut- ti sitten äidin ensimmäisen lapsen, jota Mirjami jäi odottamaan. Miehen sitten kuoltua lapsi jäi muistoksi, ja hänestä tuli lastentarhan opettaja, jolla sitten oli oma lastentarha. Missähän nyt lieenee, onko clossakaan. Yksitoista vuotta vanhempi minua, palatakseni äidin kyläilyyn. Niin ei arvannut Mirjami rukka, mitä siitä seurasi. Hän jäi sinne Savoon kol- meksitoista vuodeksi seitsemän lasta rikkaampana, ja köyhempänä.

Ne isän siskot puhuivat niin kauniisti veljestään. Sehän on kuin sis- ko sinulle, opettaa romanitapoja. Ja paskat oli, siskot ovat valehtelijoita. Kaltointohtelua koko ajan lapsista huolimatta, niinhän isäni teetti liu- dan lapsia maalaisoloihin, jolloin ei ollut vielä vettä valmiina putkista, kraanasta. Eikä lämmitystä, vaan vedet ja puut piti kantaa itse. Kukaan muu ei pystynyt Mirjamin kengissä olemaan. Riskit siskot vain istuivat tuvan penkillä ja katselivat. Kukaan ei kerennyt Mirjamin kiireisiin eikä ollut niin hyvä taloustöissä.

Mirjami rukka, mihin oli päänsä pistänyt, ei ollut hällä apuna piiko- ja. Kerta kaikkiaan kova kohtalo, mies, jota ei ensikään rakastanut. Sel-

laista joskus sattui mustalaisissa. Neidon ryöstöltä kuulosti, ja sitä se olikin, mutta kun Mirjami joutui sinne maalle, niin kaupunkilaisneidiltä työt silti luistivat, ei se isä tiennyt, että äiti oli lehtolapsena joutunut koville maalla, lehtolapsena, huutolaisena tekemään talon työt kaikki. Minä arvaan, että sieltä oli oppinsa perinyt kuitenkin. Ikinä ei saanut levähtääkään, eivätkä muut ruvenneet niitä töitä tekemäänkään.

Sitten tulivat vielä päälle, halolla hakkasivat, näin itse äitiäni hakatavan. Muutaman vuoden ikäistä siskoanikin hakkasi se yksi, joka oli kuuluisa paha. Kun koko maailman pahuus iskee pikkulapseen, on siinä perintöä. Näin itse, kun tätini hakkasi halolla siskoani. Saunan lauteiden alle vaan meni piiloon, näin hänet siellä ja ihmettelin kauheasti. Kateellisia nämä siskot veljestään, isän siskot, vaikka minulle olivat hyviä, kun olin tumma niin kuin romanilapsi. Kaksi siskoani olivat vaaleita ja sinisilmäisiä. Luulivatko tädit, että olivat jonkun muun tekemiä kuin isäni? Oliko Mirjami ollut uskonon heidän veljelleen? Eihän Mirjami ollut uskonon, vaan isän puolen suomalaissukuun tulivat lapset. Siskoni, jotka olivat ensimmäiset siskoni, kun vanhin veljeni syntyi. Häntä passasivat kaikki, olihan hän isän ja äidin silmäterä.

Siskot olivatkin sitten sisarpuolen asemassa, surullinen kohtalo vanhimmallalla siskollani Helenalla. Seuraava siskoni asui aikuisena Ahvenanmaalla tyttänsä työn asioita hoitaen amerikkalaisten kissojensa kanssa. Ikinä ei saanut levähtääkään, kun oli pakollisia töitä. Eivätkä muut niitä ruvenneet tekemään.

4. luku

Onpa paljon tekemistä, kun aloitin avoimessa yliopistossa oikeustieteen opinnot. Saa nähdä, mitä tulee, tuleeko hautuunmaa ennen valmistumista ja kuinka menestyn.

Teen tämän kirjan ystäväni pyynnöstä ;sekä äitini
ystävän pyynnöstä. Kirja joka kertoo lapsuuteni
KIPUKOHDISTA JA KÄÄNNEKOHDISTA.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi